

UŞAK İLİ SİVASLI İLÇESİ AKARCA KÖYÜ CAMİSİ¹

AKARCA VILLAGE MOSQUE IN SIVASLI DISTRICT-USAK

Elif GÜRSOY²

Öz

Uşak il sınırları içerisinde, Sivaslı ilçesinde bulunan Akarca Köyünde yer alan Akarca Köyü Camisi, günümüzde kullanılamaz durumdadır. Köyde yeni bir caminin inşası ile terkedilen cami, büyük ölçüde yıkılma tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. Yapının önemli bölümleri durumundaki ahşap süslemeli yüzeyleri, yerinden sökülme suretiyle günümüze gelememiştir.

Kareye yakın dörtgen planı, üç birimli son cemaat yeri ile sade planlı camide tavan düzenlemesi ve tavan süslemesi, sade plana karşıt görünüm sağlamaktadır. Tavanda süslemeli bölümlerde eksikler bulunmasına rağmen özenli işçiliği ile kayda değer durumdaki yapı, duvar yüzeyine kalem işi uygulaması ile yapılmış süslemeleri ile de önem kazanmaktadır.

Sade, gösterişsiz mimarisinin yanında hem ahşap tavanlı camiler, hem de kalem işi süslemeli camiler içerisinde yer alabilecek Akarca Köyü Camisi, süslemeleriyle de Batı sanatı etkilerini yansıtmaktadır.

Uşak ili içerisinde hem cami mimarisinde hem de sivil mimari örneklerinden ev üretimlerinde yoğunlukla karşılaşılan Batı sanatı etkilerinin Sivaslı ilçesinde yer alan bir köy camisinde de oldukça özenli kullanımı dikkat çekici görülmüş, bu nedenle bilim dünyasına aktarımının sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uşak, Sivaslı İlçesi, Akarca Köyü, Cami Mimarisi.

Abstract

The mosque of Akarca Village which is situated in the district of Sivaslı, within the provincial borders of Usak city is currently unserviceable. The mosque abandoned after a newly constructed mosque is under a substantial threat of demolishing. Wooden ornamental surfaces, which are essential parts of the building, could not survive until today since they were removed from their locations.

Regulation and ornaments of the ceiling are bringing a contradictory appearance to the simplistic plan of the mosque composed with a three-unit narthex and a quadrangular plan which is close to a square. The building, which is in good shape due to attentive workmanship although some parts in the ornamental ceiling are missing, comes into prominence because of the ornaments engraved with a hand-drawn style to the surfaces of the walls.

The mosque of Akarca Village, which can be included in the mosques that have ornaments engraved with a hand-drawn style and wooden ceiling along with its simple and sober architecture, is reflecting effects of western art with its embroideries.

Attentive utilization of the effects of western art, which are encountered intensely at both architecture of mosques and house building, an example of civic architecture, within the border of Usak city, also at a village mosque located in the district of Sivaslı is considered remarkable; thus, its transfer to the science world is aimed.

Keywords: Uşak, Sivaslı District, Akarca Village, Mosque Architecture.

¹ Bu çalışma, Uşak Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından, 2015/SOSB001 numaralı proje ile desteklenmiştir.

² Yrd. Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, gursoyelif@mynet.com

Genel Tanıtım:

Uşak'ta Sivaslı İlçesi Akarca Köyü'nde yer alan cami, düz ahşap tavanla örtülü, kareye yakın uzunlamasına dikdörtgen planlı harimi, harimin kuzeyindeki son cemaat yeri ve son cemaat yerinin kuzeybatı köşesindeki minareden oluşmaktadır. Kabayonu taş ve moloz taşlarla yığma duvar tekniğiyle inşa edilen yapının duvarları sıvalı ve boyalıdır. Avlusunda abdest muslukları ile şadırvanı bulunan yapının, özellikle doğu duvarında büyük çapta açılmalar söz konusu olmakla birlikte büyük tehlike arz etmektedir.

Yapının güney duvarında iki adet pencere bulunmaktadır. Her iki pencerenin yan söveleri itibariyle çatıya kadar derin yarıklar bulunmaktadır. Mihrap cephede herhangi bir taşıntı yapılmamaktadır.

Batı cephede de güney cepheye benzer şekilde iki adet pencere yer almaktadır. Üst seviyede de daha küçük boyutlu bir pencere açıklığının bulunduğu batı cephe sıvalı ve boyalıdır. Doğu cephe de batı cepheye benzer şekilde düzenlenmiş olup simetriktir. Doğu cephenin büyük bir bölümünde duvar kaybı bulunmakla birlikte özellikle kuzey cephe duvarından ayrılmalar da söz konusudur (Fotoğraf.1).

Yapının kuzey cephesinin merkezinde dikdörtgen kapı açıklığının iki yanında birer dikdörtgen formlu pencere kullanılmıştır. Kapı açıklığına benzer şekilde taş söveye sahip pencerelerde içte madeni kanatlar, dışta madeni parmaklık yer almıştır. Diğer pencere açıklıklarında da aynı düzende madeni kanat ve parmaklıklara rastlanmıştır. Cephede pencere açıklıklarının aksında üst sırada da birer dikdörtgen formlu pencereye yer verilmiştir. Bu düzenlemesi ile simetrik bir kuzey cephe ile karşılaşmıştır. Cephede yer alan kapı açıklığının üst sövesi üzerinde 1314 tarihi görülmüştür (Fotoğraf.2).

Harimde, mihrap nişi güney cephenin merkezinde bulunmaktadır. Mihrabın iki yanındaki pencereler dışta dikdörtgen formlu iken içte basık kemerli bir görünüm arz etmektedir. Özellikle pencerelerin üst kesimlerinde yarıklar ve dökülmeler iç cephede de mevcuttur (Fotoğraf.3).

Harimde doğu ve batı cephedeki alt sıra pencereler, güney cephedekine benzer şekilde dışta dikdörtgen formlu iken içte basık kemerlidir. Kuzey cephe pencereleri ile üst sıra pencereleri ise dıştaki forma uygun şekilde içte de dörtgen şekillidir.

Harimin kuzeyinde, iki adet serbest ve bir adet de batı cephe duvarına yaslanmış ahşap ayaklarla taşınan kadınlar mahfili yer alır. Taş kaidesi mevcut ahşap payeler birbirine bursak kimeri ile bağlıdır. Mahfil katına, camiye girişin sağlandığı açıklığın batısında yer alan ahşap merdivenle ulaşılmakta olup, mahfilin merkezinde yarım daire formlu bir çıkma mevcuttur. Çıkma dekoratif ahşap korkuluğa dair küçük bir bölüm günümüze gelmiş ancak tüm mahfil katında boydan boya kullanılıp kullanılmadığına dair net bir yargıya varılamamıştır (Fotoğraf.4).

Dışta Marsilya tipi kiremit kaplamalı kırma çatılı camide, harim çatalı ahşap tavanla kapatılmıştır. Ahşap tavanın merkezi kare bir bölümle içe girinti yapmakta olup tekne tavan oluşturulmuştur. Bu bölüm, çıtalar her iki yönde devam ettirilerek küçük karelere bölünmüştür. Tavanın merkezinde göbek ve köşelerde de onikigen formun çeyreği şeklinde, dekoratif bölümlere yer verilmiştir. Göbek bölümü yerinde bulunmamakta olup ayrıca birlikte çeyrek çokgen formlu köşe süslemelerinden biri de yitirilmiştir. İki adet süslemenin karşılıklı olarak yerleştirilerek tekrarlandığı köşe süslemede yaprak ve kıvrım dal motifi kullanılmıştır (Fotoğraf.5).

Caminin mihrabı, silmelerden oluşan bir çerçeveye sahip, sivri kemerli bir niş şeklindedir. Nişin içi ve kemer köşelikleri, harim iç duvarlarının pencere altı seviyesine kadarki bölümünde olduğu gibi yağlı boyalı haliyle günümüze gelmiştir (Fotoğraf.3).

Caminin minberi ahşap malzemelidir. Tek basamak yüksekliğinde bir kaide üzerinde yer alan süpürgelik altı bölümden oluşmuştur. Süpürgelik bölümünde, iç içe daralan çıtaların oluşturduğu basit geometrik düzenleme ayrıca yan aynalıkta üçgen forma uydurularak da kullanılmıştır. Minberde doğudaki merdiven korkuluğu, kapı ve köşk bölümü örtüsü ise günümüze gelmemiştir (Fotoğraf.6).

Camide ahşap malzemededen yapılmış vaaz kürsüsüne ait kürsü bölümünden yalnızca küçük bir parça kalmıştır. Vaaz kürsüsünün yer aldığı güneydoğu köşede ayrıca ajur süslemeli kapağa sahip bir dolap olduğu, bölgede yaşayanlar tarafından aktarılmış ancak yerinde bulunmadığı gibi başka bir veriye de ulaşılamamıştır.

Caminin kuzeyinde yer alan son cemaat yeri, yuvarlak kemerle birbirine bağlanan iki ahşap paye ile üç bölüm halinde değerlendirilmiştir. Son cemaat yerinin doğu ve batıdaki bölümlerinde beton seki kullanılmıştır. Seki gibi ayakların yüksek kaideleri de beton malzemedendir.

Son cemaat yeri örtüsü, harim örtüsüne benzer şekilde çıtalı ahşap tavadır. İki yan birimde çıtalar doğu-batı yönde yerleştirilmişken merkezdeki bölümde, harim tavanının merkezine benzer şekilde, çıtalar hem doğu-batı hem de kuzey-güney yönlü verilerek kare formlar oluşturulmuştur. Çıtaların iki yönde de yerleştirilmesiyle birlikte iki yan birimden farklılaştırılan bu bölümün merkezinde, ahşap tavan göbeği kullanılmıştır. Ajur teknikli göbek kısmında stilize palmetten oluşan bitkisel karakterli süsleme yer almıştır. Süsleme, harim tavanındaki bitkisel süslemeli çokgen köşeliklere benzerlik göstermekle birlikte, tavan göbeğinin merkezinde ayrıca sarkıt görünümü de sağlanmıştır (Fotoğraf.7). Son cemaat yeri kuzey cephesinde kemer aralarında da çokgen formlu, ajur teknikli ahşap süsleme ile karşılaşılmıştır.

Caminin son cemaat yerinin kuzeybatı köşesinde kare formlu yüksek kaideli, silindirik gövdeli minare yer almıştır. Tek şerefeli minarede şerefe altı mukarnas dizilerinden oluşmuş ve konik külah ile örtülmüştür. Kaide bölümünde yer yer düzgün kesme taş, yer yer kabayonu taş kullanılmışken, gövdede, şerefede ve şerefe korkuluğunda tuğla malzemeye yer verilmiştir (Fotoğraf.8).

Caminin kuzeyi, güneyi ve doğusunda avlusu yer almaktadır. Kuzeyde yer alan bölümün merkezinde altıgen şadırvan bulunmaktadır. Şadırvanın madeni ayaklar üzerine oturan örtüsü yer almaktadır. Avlunun kuzeybatı cephesinde ayrıca abdest alma muslukları bulunmaktadır. Abdest alma musluklarının hem yol cephesi hem de avlu cephesi olmak üzere çift yönlü düzenlendiği görülmektedir.

Cami ahşap tavanlı sade planının yanında harim ve son cemaat yerindeki ahşap süslemeleri ve de harim içindeki duvar resimleri ile dikkati çekmektedir.

Harime ait ahşap tavanda kullanılan ancak yerinde bulunmayan tavan göbeğine benzer olduğu düşünülen düzenleme ile kadınlar mahfili tavanında daha küçük boyutlarla karşılaşılmaktadır. Ancak buradaki tavan göbeği de yerinde bulunmamaktadır (Fotoğraf.9).

Son cemaat yeri tavanında da çokgen formlu göbek ahşap süsleme örnekleri içerisindedir. Süslemeli bölüm ajur tekniği ile yapılmış olup harimde yerinde bulunmayan düzenlemelerle ilgili fikir sahibi olmamızı sağlamaktadır (Fotoğraf.10).

Ahşap süslemeli bir diğer bölüm de son cemaat yeri kemer köşeliklerinde karşımıza çıkmaktadır. Ongen formlu düzenlemelerden birinde “Maşallah kane sene 93” yazısı

bulunmakta ve yapının tarihlendirilmesine de katkı sağlamaktadır. Ajur teknikli yazı düzenlemesi, profilli ongen formlu bir çerçeve içerisinde bulunmaktadır (Fotoğraf.11). Aynı bölümde diğer bir kemer köşeliğinde yine ongen formlu düzenleme ile karşılaşılmakta olup kıvrım dal ve yaprak düzenlemesi ile karşılaşılmaktadır.

Son cemaat yeri ile doğu duvarının kesişiminde de kemer köşeliğinde bitkisel süslemeli bir süsleme panosu görülmektedir. Diğerlerinden farklı olarak kare formlu panoda süsleme kıvrım dal ve yaprak motifinden ibaret olup harim tavan süslemesindeki köşeliklerle, son cemaat yeri tavan süslemesine benzer görünüm arz etmektedir.

Ahşap süslemenin yanı sıra duvar resmi örneklerinin de görüldüğü yapıda pencere çerçevesi, mihrap çevresi ve harimin kuzey kesiminde kadınlar mahfili altındaki bölümde kullanılan süslemelerin bir bölümü bozularak da olsa günümüze gelebilmiştir.

Doğu cephe duvarının kuzey kesiminde, iki adet servi ağacı arasında vazo içerisinden çıkan bitkisel süslemede, büyük boyutlu yapraklar ile lale motifi kullanılmıştır. Bu bölümün tam karşısında, batı cephe duvarının kuzey kesiminde de benzer düzenleme yer almıştır. Ancak servi ile vazo düzenlemesinin arasında ayrıca küçük boyutlu çift lalesi bulunan bölümü ile farklılık göstermiştir. Ayrıca duvarın güney kesimine doğru çift laleli bitkisel düzenlemenin devam ettiği de gözlemlenmiştir. Ayrıca batı cephedeki bazı bölümlerin yeniden boyandığı ve bazı bölümlerin ise boya altında kaldığı da tespit edilmiştir. Duvar yüzeyinde dökülen boyalardan ve çatlaklardan süslemenin ayrıca alt kesimde de devam ediyor hissi uyanmış ancak motifin devamı olup olmadığı konusunda bir yargıya ancak bir bölümünde sıva raspa yapılması ile varılabileceğinden kesin bir sonuca ulaşamamıştır (Fotoğraf.12-13).

Mihrap nişi içerisinde de, daha az boya katmanına sahip alt bölümde resim örnekleri tespit edilmiştir ve net bir kaniya varılamamakla birlikte mihrap içinin de kalemişi süslemeli olduğu fikri ortaya çıkmıştır (Fotoğraf.14).

Yapının tarihlendirmesine ilişkin en önemli veri, son cemaat yeri kemer köşeliğinde yer alan ongen ahşap panodan elde edilmektedir. Panoda “Maşallah kâne sene 93” yazılıdır. Buradaki 93 yılının büyük ölçüde 1293 (1876/77) yılını vurguladığı düşünülmektedir. Son cemaat yeri güney cephesinde harime giriş kapısı sövesi üzerindeki 1314 tarihi ile birlikte düşünüldüğünde 19. yüzyıl son çeyreğini işaret etmektedir. Yapı, sade planı, kırma çatı örtüsü ve süslemeli ahşap tavanı ile aynı yöredeki Sivaslı ilçesi Kökez Köyü Camisi (1745), Hanoğlu Köyü Camisi (1887) ve il merkezinde yer alan Yamanlarlı Camisi (1891-92) ile benzerlik göstermektedir.

Karşılaştırma Ve Sonuç:

Türk mimarisinde ahşap direkli ve tavanlı cami inşa etme geleneği köklü bir geçmişe sahiptir. Açıklıkların çatı makası ile örtüldüğü, ahşap kirişlerin kagir kemerler üzerine oturduğu ve ara desteklerde ayak ve kemerlerin yerine taş ve ahşap dikmelerin kullanıldığı tavan düzenlemeleriyle Selçuklular ahşap örtüyü üç türde kullanmışlardır (Tuncer, 1979, 156-161). Örtünün doğrudan harim duvarlarına oturduğu düz ahşap tavanlı camiler ise, basit yapım tekniği ve düşük inşa maliyeti ile tüm yerleşim birimlerinde yaygın bir kullanım alanı bulmuştur (Çakmak, 2013, 131).

Anadolu Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı döneminde de bu gelenek sürdürülmüştür (Uysal, 2014, 1116). İlk örnekleri Orta Asya’da, Gazneli ve Karahallılar tarafından inşa edilmiş bu gurup cami örneklerine Anadolu Selçuklu döneminde Konya Sahipata Camisi (1258) ve Sivrihisar Ulu Cami (13. Yüzyıl ilk yarısı) ile, Beylikler döneminde ise Beyşehir Eşrefoğlu Camisi (1297), Karaman Hoca Mahmud Camisi (14. Yüzyıl) ve Kastamonu

Kasabaköy Camisi (1367), Niğde Eskiciler (Şah) Mescidi (1413-14) ile devam edilmiştir. Osmanlı döneminde bu gelenek İzmit Emir Ali köyündeki Orhan Gazi Camisi (14. Yüzyıl ortaları), Niğde Sır Ali Camisi (15. Yüzyıl), Konya Doğanhisar Ulu Cami (1548), Aksaray Eski Ulu Cami (15-16. Yüzyıl), İstanbul Osmanağa Camisi (1612), Kethüda Camisi (1695-1703), Kosova Seydi Bey (Kurila) Camisi (17. Yüzyıl), Tokat Fidi Köy (Akça Köy) Silahtar Ömer Paşa Camisi (18. Yüzyıl), Denizli Acıpayam Yazır Köyü Camisi (1802) ve Kayseri Develi Şihli Kasabası Yusuf Ağa Camisi (1916) ile sürüdürülmüştür (Denktaş, 2004, 64). Ayrıca Kayseri (Denktaş, 2004, 64-65), Çanakkale, Merzifon (Uysal, 2014, 1116-1117), Ankara (Öney, 1971, 98-101), Gümüşhane (Özkan, 2010, 70), Konya (Duran, 1988, 53), Manisa (Acun, 1999), Niğde (Çal, 2000, 118) bölgelerinde de birçok örnekte cami ve mescitlerde ahşap tavan uygulaması ile karşılaşmıştır.

Çoğu 17. yüzyıl ile 19. yüzyıl arasına tarihlenen düz ahşap tavanlı camiler arasında Balıkesir Edincik Ulu Cami (1382) (Türkiyede Vakıf ..., 1977, 34), Genbemüz Köyü Samsa Çavuş Camisi (14. Yüzyıl) (Ayverdi, 1966, 10-12), Muğla Ulu Cami (1344) (Çakmak, 2013, 25), İzmir-Urla Zungurlu Köyü Camisi (14-15. Yüzyıl) (Ünal-Çağlitütüncigil, 2016, 123), İzmir Çeşme Köyü Camisi (15. Yüzyıl) (Ünal, 1988, Ş.1), Ankara Hacı Doğan Mescidi (14.-15. Yüzyıl) (Öney, 1971, 48), Muğla Şeyh Camisi (15. Yüzyıl), Muğla Şahidi Camisi (15. Yüzyıl) (Çakmak, 2013, 67), İzmir-Tire Molla Mehmet Çelebi Camisi (15. Yüzyıl sonu) (Aslanoğlu, 1978, 57), Foça Kayalar Camisi (15.-16. Yüzyıl) (Çakmak, 1997, 54), İzmir-Urla Kızılcaköy (Yanık Köy) Camisi (17. Yüzyıl) (Ünal-Çağlitütüncigil, 2016, 129), Niğde Rahmaniye Camisi (1747) (Özkarıcı, 2001, Çizim.73), Bodrum Türkkuyusu Camisi (1767-68) (Gürbıyık, 2007, 31-39), İzmir-Tire Hacı Mehmet Ali Ağa (Ağa) Camisi (1799) (Aslanoğlu, 1978, 76), Foça Hafız Süleyman Mescidi (18.-19. Yüzyıl) (Çakmak, 1997, 52-53), Bergama Kulaksız Camisi (1803) (Ersoy, 1989, 62), Bademli Kılıczade Mehmet Emin Ağa Camisi (1811) (Kuyulu, 1994, 146-158), İzmir-Tire Alaybey Camisi (1813) (Aslanoğlu, 1978, 79), Bergama Selimiye Camisi (1890-91) (Ersoy, 1989, 75), Uşak Yamanlarlı Camisi (1891-92) (İnce, 2004, 36-38), İzmir-Menderes Özdere Cumhuriyet Mahallesi Camisi (1894) (Acar, 2011, 51), Beypazarı Tabakhane Camisi (1896) (Bozkurt, 2004, 83-88), Muğla Saburhane Camisi (19. Yüzyıl) (Çakmak, 2013, 100), İzmir-Menderes Görece Merkez Camisi (19. Yüzyıl sonu 20. Yüzyıl başı) (Acar, 2011, 65), İzmir-Menderes Gölcükler Camisi (1902) (Acar, 2011, 59) sayılabilmektedir.

Öncelikle, düz tavan yapılı gibi kirişlemenin Ahşap örtülü camiler içerisinde Uşak'taki Akarca Köyü Camisi de 19. yüzyıl örnekleri içerisinde yer bulmuştur. Yapıda ayrıca tekne tavan uygulanmıştır. Bu tavan tekniğinde altına ana zemin oturtularak, ana zemin üzerine yanlarda kademeli kat kat pervazlar çakılmak suretiyle tekne kenarı gibi mekanın duvarlarına açılan bir görünüm verilmiştir. Erzurum'da çökertme tavan da denilen bu tür tavanlar (Karpuz, 1984, 12-13), düz tavanlar kadar yaygın olmamakla birlikte, tavanların en çok kenar pervazlarında ve göbeklerinde süsleme uygulanmıştır (Yıldırım-Hidayetoğlu, 2006, 334). Özellikle geometrik ve bitkisel motifli ajur, kesme ya da dekupe teknikli oymalardan oluşan süslemelere yer verildiği görülmüştür (İşler-Aras, 2013, 177). Belli bir şeklin etrafının bir testere ile kesilerek boşaltılması sonucu elde edilen süsleme elemanlarının bir yüzeye yapıştırılarak ya da çakılarak kullanılması şeklinde tariflendirilen, daha yoğun olarak ajur ile adlandırılmış (Yıldırım-Hidayetoğlu, 2006, 337) teknik ajur yapıştırma olarak da kaynaklarda yer bulmuştur (Bozer, 1992, 28).

İncelenen yapıya benzer tavan uygulaması ile aynı ilde şehir merkezinde yer alan Yamanlarlı Camisinde (1891-1892) karşılaşmaktadır (İnce, 2004, 36-38). Yamanlarlı Camisinde de Akarca camisinde olduğu gibi tekne tavan uygulanmış, merkezde sekizgen formlu süslemeli göbek kullanılmıştır. Akarca Köyü Camisi gibi Sivaslı ilçesinde yer alan

Kökez Köyü Camisi tavanı da tekne tavan ve süslemeli bölümleri ile benzer bir diğer uygulama olarak gösterilebilir.

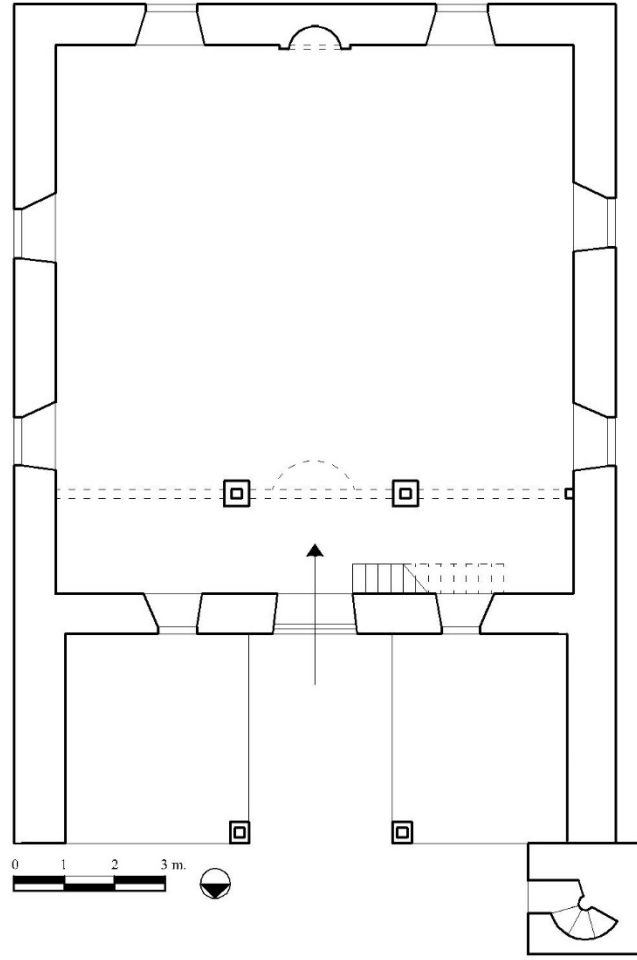
Uşak'ta dini mimari dışında, konut mimarisi örneklerinden Aybey Mahallesi Küme Sokak 16 numarada bulunan Murat Dokur evinde (Sayan, 1987, 43), Işık Mahallesi Seçkin Sokak 3 numarada yer alan Gani Kabaklar Evinde (Sayan, 1987, 72), Küme Mahallesi Taslak Sokak 27 numarada bulunan Hafız Mehmet Altuğ Evinde (Sayan, 1987, 76), Işık Mahallesi Seçkin Sokak 7 numarada yer alan Kerim Nacan Evinde (Sayan, 1987, 85) ahşap tavan ve tavan merkezinde süslemeli göbek ile karşılaşmış olup dini mimari ve sivil mimaride paralel olarak gelişen tavan süslemesine işaret etmektedir.

İncelenen camide başka bir süsleme ögesi olarak karşımıza çıkan kalem işi süsleme değerlendirildiğinde; vazodan çıkan çiçek demetleri, bir pano içerisinde çiçeklerden meydana gelen kalem işi süslemeler, Batılılaşma dönemi süsleme programında sevilerek kullanılmış olup Topkapı Sarayı III. Ahmet Yemiş Odası (18. Yüzyıl) (Arık, 1988, 21), Kula Emre Köyü Camisi (1547-48) (Bozer, 1987, 17), Soma Damgacı Camisi (1872) (Kuyulu, 1988, R.11) ve Birgi Sandıkeminoğlu Evi (19. Yüzyıl) (Kuyulu, 2001, 312) örnekleri ilk olarak akla gelmektedir.

Uşak camileri gözden geçirildiğinde, Boduroğlu Camisi kubbesinde kıvrık dallı bitkisel motiflerle barok üslup özelliğini taşıyan kalem işi süslemeler ve Karaağaç Camisinin kubbesinde barok özelliklerden daha çok klasik etkiyi yansıtan kalem işi süslemelerle karşılaşmaktadır (İnce, 2010, 122). Dini mimari dışında, 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra inşa edilmiş Uşak konutlarında bazı mimari elemanlarda, özellikle ahşap ve alçı süslemede Batı sanatı etkileri görülmektedir (İnce, 2010, 127).

Kareye yakın dörtgen formlu tek birimli harimi ve üç birimli son cemaat yeri ile sade bir mimariyi yansıtan ancak bunun yanında ahşap ve duvar yüzeyine kalem işi süslemesi ile Batı sanatı etkilerinin yansıtıldığı Akarca Köyü Camisi, Uşak'taki cami örnekleri ve konut örnekleri ile de paralellik göstermektedir. Bu yönüyle önem kazanan cami, yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya bulunmakta olup, belgelenmesi zaruri görülmektedir. Ahşap tavanlı cami camiler gurubu içerisinde değer kazanacak yapı, duvar resmi süslemeleri ile de, merkez dışında bir köy camisinde uygulanmış Batı sanatı etkilerini en iyi şekilde örneklendirmektedir.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

Çizim.1- Akarca Köyü Cami. Planı.

Fotoğraf.1- Akarca Köyü Cami. Doğu cephe.

Fotograf.2- Akarca Köyü Cami. Kuzey cephe.

Fotograf.3- Akarca Köyü Cami. Harim. Güney cephe.

Fotograf.4- Akarca Köyü Cami. Harim. Kuzey cephe.

Fotograf.5- Akarca Köyü Cami. Harim. Tavan.

Fotograf.6- Akarca Köyü Cami. Harim. Minber.

Fotograf.7- Akarca Köyü Cami. Son cemaat yeri tavanı.

Fotograf.8- Akarca Köyü Cami. Minare Gövdesi.

Fotograf.9- Akarca Köyü Cami. Harim. Kadınlar Mahfili Tavanı.

Fotograf.10- Akarca Köyü Cami. Son cemaat yeri Tavanı.

Fotograf.11- Akarca Köyü Cami. Son cemaat yeri.

Fotograf.12- Akarca Köyü Cami. Harim. Batı cephe duvarı kuzey kesimi.

Fotograf.13- Akarca Köyü Cami. Harim. Doğu cephe duvarı kuzey kesimi.

Fotograf.14- Akarca Köyü Camii. Harim. Mihrap nişi.

KAYNAKÇA

- Acar, T. (2011), **Menderes'teki Türk Eserleri**, Menderes Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir.
- Acun, H. (1999), **Manisa'daki Türk Devri Yapıları**, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Aras, R.-Budakçı, M.-Erbüyür, M. (2005), "Kütahya Merkez ve Emet İlçesi Türk Evi Tavanları", **Politeknik Dergisi**, C.8, S.1, s.81-86.
- Arık, R. (1973), **Batılılaşma Dönemi Anadolu Türk Mimarisi Örneklerinden Anadolu'da Üç Ahşap Camii**, Ankara.
- Arık, R. (1988), **Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı**, Ankara.
- Aslanoğlu, İ. (1978), **Tire'de Camiler ve Üç Mescit**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Ayverdi, E.H. (1966), **Osmanlı Mimarisinin İlk Devri**, İstanbul.
- Bozer, R. (1987), "Kula-Emre Köyünde Resimli Bir Camii", **Türkiyemiz**, S.53, İstanbul.
- Bozer, R. (1992), 15. Yüzyılın Ortasına Kadar Anadolu Türk Sanatında Ahşap Kapılar, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Bozkurt, T. (2004), **Beyazır'daki Türk Devri Yapıları**, Ankara.
- Çakmak, Ş. (2013), **Muğla Camii ve Mescitleri**, Muğla Belediyesi Kültür Yayınları, Muğla.
- Çal, H. (2000), **Niğde Şehrindeki Ahşap Tavanlı Camii ve Mescitler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Demiralp, Y. (1996), **Akşehir ve Köylerindeki Türk Anıtları**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Denktaş, M. (2004), "Pınarbaşı Uzunyayla'daki Ahşap Direkli Camiler", **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Y.2004/1, S.16, s.53-89.
- Duran, R. (1988), "Konya-Sarayönü'nde Üç Ahşap Camii", **Vakıflar Dergisi**, S.20, s.47-62.
- Erbüyür, M. (2003), Kütahya Merkez ve Emet İlçesi Geleneksel Türk Evi Tavanları, **Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ersoy, B. (1989), **Bergama Camii ve Mescitleri**, Ankara.

- Gürbıyık, C. (2010), **Karaburun Yarımadası'nda Türk Mimarisi**, İstanbul.
- İnce, K. (2004), **Uşak'ta Türk Mimarisi**, Isparta.
- İnce, K. (2010), "Uşak Yapılarında Batı Sanatı Etkileri", **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.3/1, s.120-133.
- İşler, E.-Aras, R. (2013), "Kastamonu Merkez, Daday ve Safranbolu Geleneksel Türk Evi Tavanları", **Akdeniz Sanat Dergisi**, C.6, S.11, s.166-180.
- Karpuz, H. (1984), **Türk İslam Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Kuran, A. (1972), "Anadolu'da Ahşap Sütunlu Selçuklu Mimarisi", **Malazgirt Armağanı**, Ankara, s.179-186.
- Kuyulu, İ. (1988), "Geç Dönem Anadolu Tasvir Sanatından Yeni Bir Örnek: Soma Damgacı Camii", **Arkeoloji-Sanat Tarihi Dergisi**, S.4, İzmir, s.67-78.
- Kuyulu, İ. (1994), "Bademli Kılıczade Mehmet Ağa Camii", **Vakıflar Dergisi**, S.24, s.146-158.
- Kuyulu, İ. (2001), "Sandıkeminoğlu Evi", **Birgi (Tarihi, Tarihi Coğrafyası ve Türk Dönemi Anıtları)**, Ankara.
- Öney, G. (1971), **Ankara'da Türk Devri Dini ve Sosyal Yapıları**, Ankara.
- Özkan, H. (2010), "Gümüşhane'de Ahşap Tavanlı Camiler", **Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi**, S.18, s.63-80.
- Özkarcı, M. (2001), **Niğde'de Türk Mimarisi**, Ankara.
- Sayan, Y. (1997), **Uşak Evleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Tuncer, O.C. (1979), "Selçuklularda Ahşap Örtü", **Ulusal Kültür**, S.VI, Ankara, s.152-162.
- Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler II**, (1977), Ankara.
- Uysal, Z. (2014), "18. Yüzyıldan Ahşap Direkli İki Cami", **Turkish Studies**, S.9/10, Ankara, s.1107-1123.
- Ünal, R.H. (1994), "Yukarı Kızılcı Köyü, Halil Ağa Camii", **Sanat Tarihi Dergisi**, S.VII, İzmir, s.211-225.
- Ünal, R.H.-Çağlıtütüncügil, E. (2016), **Urla'nın Tarihi Camileri ve Hazireleri**, İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir.
- Yıldırım, K.-Hidayetoğlu, M.L. (2006), "Geleneksel Türk Evi Ahşap Tavan Süsleme Özelliklerinin Çeşitliliği Üzerine Bir İnceleme", **Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu**, s.332-341.